

NORGES HØYESTERETT**ADRESSEBLANKETT/ TRANSMITTAL SHEET
TELEFAKS / TELEFAX**

Blanketten sendes foran dokumentet

Til:

Navn:

Telefaksnummer.

advokat Bjørn Stordrange

22 81 45 01

advokat Ingvald Falch

22 83 17 12

statsadvokat Tarjei Istad

23 29 10 01

Fra:

Navn:

Per Erik Hild Hansen

Adresse

Høyesterett, Pb. 8016 Dep, 0030 OSLO

faks: 22332355 / 4722332355

Dato,

16. november 2010

Sider

12 / 3

Merknader:

Kjennelse i sak nr. 2010/937. straffesak, anke over kjennelse
Aller Internett AS mfl. mot Den offentlige påtalemyndighet

Kjennelsen i saken oversendes til underretning.

NORGES HØYESTERETT

Den 16. november 2010 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2010-01945-A, (sak nr. 2010/937), straffesak, anke over kjennelse,

Aller Internett AS
Norsk Redaktørforening (partshjelper)

(advokat Bjørn Stordrange)
(advokat Ingvald Falch)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(kst. statsadvokat Tarjei Istad)

STEMMEGIVNING:

- (1) Dommer **Normann**: Saken gjelder pålegg om utlevering av bevis etter straffeprosessloven § 210, og spørsmålet er om utgiver av en nettavis kan nekte utlevering under henvisning til kildevernet, jf. straffeprosessloven § 125.
- (2) Hedmark fylkeskommune har anmeldt brudd på kulturminneloven ved ulovlig besittelse av løst kulturminne, nærmere bestemt en runestein. Forholdet ble kjent ved at gjerningsmannen selv omtalte funnet og salget i et debattfelt på Internett, som var tilknyttet nettsiden www.dinside.no. DinSide utgis av Aller Internett AS (heretter Aller Internett).
- (3) Daværende journalist i Aller Internett, Jon Erland Madsen, publiserte 11. oktober 2009 en artikkel på DinSide med overskriften "Kan du finne dette?" I artikkelen omtalte han et verdifullt arkeologisk funn gjort av en person ved hjelp av metalldetektor på en privat eiendom i Staffordshire, England. Madsen viste i artikkelen blant annet til norsk lov om funn av fredete kulturminner, som innebærer at den som finner gjenstander fra før 1537 (mynter fra før 1650), skal innlevere disse til det offentlige mot finnerlønn. Etter artikkelen lå det en oppfordring til leserne om å diskutere denne i nettsidens debattfelt.

- (4) Det ble lagt ut en rekke innlegg. Fire av disse var skrevet under pseudonymet "Finneren". Et av "Finneren"s innlegg lød som følger:

"Jeg har selv en runestein stående hjemme i garasjen, det kunne ikke falle meg inn å levere den inn i bytte mot knapper og glansbilder.

For det første fant vi den da vi gravde ut tomte vår, omtrent midt under der kjøkkenet er nå, for det andre venter jeg på en "passende" anledning til å selge den for dens rette verdi til noen som vet å verdsette slikt.

Jeg har prøvd å tyde tegnene selv, via runebøker, men de gir ikke noen mening for meg. Det er ca 30 tegn på steinen, noen veldig utydelige, og steinen i seg selv er avrundet i kantene, ca 20 cm tykk og 48x30 cm sett fra den siden tegnene er på.

Det eneste jeg har klart å tyde er ordet "HILD", hva nå det måtte bety???

Hvis noen "kjøpere" leser dette kan jeg laste opp et bilde av steinen ett eller annet sted og legge linken her. Steinen ble funnet i Ringsaker."

- (5) "Finneren" opplyste i et senere innlegg at steinen var solgt for 20 000 kroner etter at han hadde lagt ut en annonse på "ebay".
- (6) Den 15. oktober 2009 publiserte Madsen igjen en artikkel, der han kommenterte lesernes oppfatning om at de ikke trodde de ville få noen finnerlønn ved innlevering av funn, og deres frykt for å bli pådratt kostnader og uleilighet i forbindelse med arkeologiske undersøkelser på privat grunn.
- (7) Hedmark politidistrikt besluttet 9. februar 2010 å pålegge Aller Internett å utlevere IP-adressen og brukeropplysninger bak "Finneren"s innlegg. Aller Internett motsatte seg utlevering av opplysningene under henvisning til at disse var omfattet av kildevernet, og at det derfor var opplysninger selskapets representanter var fritatt fra vitneplikt om, jf. straffeprosessloven § 125. Hedmark politidistrikt fremmet 3. april 2010 begjæring til Hedmarken tingrett om at opplysningene ble pålagt utlevert med hjemmel i straffeprosessloven § 210. Ved Hedmarken tingretts beslutning 20. april 2010 ble begjæringen tatt til følge. Beslutningen har denne slutning:
- "Hedmarken politidistrikts begjæring om utlevering datert 03.04.2010 tas til følge."
- (8) Aller Internett anket tingrettens beslutning til lagmannsretten. Anken rettet seg både mot bevisbedømmelsen og rettsanvendelsen.
- (9) Ved Eidsivating lagmannsretts kjennelse 25. mai 2010 ble anken forkastet. I kjennelsen ble Aller Internett ved ansvarlig redaktør Petter Danbolt og journalist Jon Erland Madsen pålagt å utlevere opplysningene. Slutningen lyder slik:

1. Aller Internett AS v/ansvarlig redaktør Petter Danbolt pålegges å utlevere IP-adresse og øvrige brukeropplysninger som knytter seg til bruker "Finneren" på diskusjonsforum på adresse: www.dinside.no/825465/kan-du-finne-dette#/debattfeltet.
2. Journalist Jon Erland Madsen pålegges å utlevere IP-adresse og øvrige brukeropplysninger som knytter seg til bruker "Finneren" på diskusjonsforum på adresse: www.dinside.no/825465/kan-du-finne-dette#/debattfeltet

- (10) Aller Internett, ved ansvarlig redaktør Petter Danbolt, og journalisten som skrev artikkelen, Jon Erland Madsen, har anket lagmannsrettens kjennelse til Høyesterett. Anken gjelder rettsanvendelsen.
- (11) Madsen er senere sluttet som journalist i Aller Internett. Eidsivating lagmannsrett avsa på denne bakgrunn 2. juni 2010 en ny kjennelse, der punktet i kjennelsen 25. mai 2010 som påla Madsen å utlevere opplysningene, utgikk.
- (12) Høyesteretts ankeutvalg avviste 9. juli 2010 Madsens anke. Samtidig besluttet ankeutvalget at ankesaken for øvrig i sin helhet skulle avgjøres i avdeling med fem dommere.
- (13) 11. oktober 2010 besluttet Høyesteretts ankeutvalg at Norsk Redaktørforening skulle tillates å opptre som partshjelper til støtte for Aller Internett etter analogi fra tvisteloven § 15–7 første ledd bokstav b.
- (14) Nils E. Øy, generalsekretær i Norsk Redaktørforening, og Petter Danbolt har avgitt skriftlige forklaringer til Høyesterett. For øvrig står saken i samme stilling som for lagmannsretten.
- (15) Den ankende part, *Aller Internett AS ved ansvarlig redaktør Petter Danbolt*, har med støtte fra partshjelperen, *Norsk Redaktørforening*, i korte trekk anført:
- (16) "Finneren"s innlegg må likestilles med et leserinnlegg i en papiravis. Anonyme leserinnlegg i papiraviser er vernet. Redaktøren kan nekte å oppgi "hvem som er forfatter til en artikkel eller melding i skrifter", jf. straffeprosessloven § 125 første ledd.
- (17) Det følger av femte ledd at fritaket også gjelder medarbeidere i "annen medievirksomhet som i hovedtrekk har samme formål som aviser og kringkasting". Straffeprosessloven § 125 skal sikre samme beskyttelse på nye medieplattformer. Publikasjonen DinSide har ingen kjennetegn som tilsier en annen bedømmelse, "Finneren"s innlegg er publisert i tilknytning til en nyhetsartikkel.
- (18) Fritak fra vitneplikt og redaktørens strafferettslige ansvar, jf. straffeloven § 431, henger nøye sammen. Innlegg på DinSide er undergitt redaksjonell kontroll. Hvordan redaktør oppgaven er utøvet i praksis, er irrelevant for kildevernet. På Internett utøves den redaksjonelle kontrollen på ulike vis. I denne saken er det utøvet en samtidskontroll.
- (19) Villkårene for å gjøre unntak fra kildevernet i straffeprosessloven § 125 tredje ledd kommer ikke til anvendelse. Lagmannsretten har lagt til grunn en for lav terskel for å gjøre unntak fra pressens kildevern. Det er forutsatt i lovens forarbeider og i rettspraksis at fritaksregelen om pressens kildevern er en hovedregel, jf. Ot.prp. nr. 55 (1997–1998) side 5 og Rt. 1992 side 39. Pressens kildevern er et anerkjent aspekt av medienes ytringsfrihet etter EMK artikkel 10 og Grunnloven § 100. Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) har lagt til grunn en særlig streng prøvingsintensitet ved spørsmål om inngrep i kildevernet. Siden 1976 har Høyesterett bare pålagt vitneplikt i to saker, jf. Rt. 1986 side 1245 og Rt. 1995 side 1777, som ikke er sammenlignbare med vår sak. Journalistenes rett til vern av kilden omfatter også ulovlige kilder, jf. EMDs dom 27. november 2007 i saken Tillack mot Belgia.

- (20) Vurderingen etter § 125 tredje ledd må forankres i et langsiktig perspektiv, jf. Rt. 1992 side 39. Opplysningsplikt vil over tid resultere i at samfunnet får mindre informasjon og innsikt. Bruken av Internett har samfunnsnytte ved at nye media har bidratt til at andre grupper mennesker har kommet til orde enn de som er bidragsytere til papiravisenes tradisjonelle leserinnlegg.
- (21) Omtalen av det straffbare forholdet er i denne saken uansett ikke alvorlig nok til å begrunne vitneplikt. Kulturminnekriminalitet må vurderes på linje med naturkriminalitet, jf. Rt. 1993 side 982. Det bør bare gjøres unntak fra kildevernet der det er tale om å forebygge alvorlige forbrytelser.
- (22) Aller Internett AS og Norsk Redaktørforening har nedlagt slik påstand:
1. Aller Internett AS v/ansvarlig redaktør Petter Danbolt er ikke forpliktet til å utlevere IP-adresse og brukeropplysninger knyttet til poster som følger:
<http://www.dinside.no/325465/kan-du-finne-dette#/debattfelt>.
 2. Aller Internett v/ansvarlig redaktør Petter Danbolt tilkjennes sakens omkostninger for lagmannsretten og Høyesterett."
- (23) *Den offentlige påtalemyndighet* har i korte trekk anført:
- (24) "Finneren" er verken "forfatter til en artikkel eller melding i skriftet" eller en "kilde for opplysninger i det", og omfattes derfor ikke av pressens kildevern etter straffeprosessloven § 125 første ledd. Aller Internett ved redaktør Danbolt har dermed vitneplikt og plikt til å utlevere opplysninger knyttet til "Finneren".
- (25) Mulighetene Internett åpner med kommentarer fra leserne, kan ikke medføre at alle som kommenterer en artikkel, er å anse som "kilde" i lovens forstand. En slik lovtolkning vil medføre en betydelig utvidelse av kildevernet.
- (26) Innlegget hadde et klart salgsformål, og må derfor likestilles med en salgsannonse. Annonser er ikke omfattet av kildevernet, jf. Rt. 1976 side 1219, Skoghøy, Tvisteløsning side 699 og Eggen, Ytringsfrihet side 325. Det dreier seg om et forsøk på å skaffe kjøper til en ulovlig ervervet gjenstand, hvilket gjør selve ytringen til en straffbar handling. Innlegget faller derfor ikke inn under det som på grunnlag av rettspraksis kan karakteriseres som ytringsfrihetens kjerneområde, jf. blant annet Rt. 2004 side 1400 avsnitt 50.
- (27) Unntaket fra vitneplikten har sammenheng med redaktøransvaret, jf. straffeloven § 431. I denne saken er det ikke foretatt en forsvarlig vurdering av innlegget før publisering, slik som det gjøres med leserinnlegg i en papiravis. DinSide har ingen redaktør etter definisjonen i straffeloven § 436.
- (28) Den ankende part kan uansett ikke påberope seg kildevernet i denne saken. Vilkårene for å gjøre unntak fra taushetsplikten i straffeprosessloven § 125 tredje ledd er oppfylt. Opplysninger om "Finneren"s identitet er "av vesentlig betydning for sakens opplysning". Samfunnets interesse i å få tak i runesteinen er tilstrekkelig viktig til å oppveie de hensyn som anføres for kildevern i denne saken. Kulturminner kan forsvinne om man tillater nettstedet å operere som markeds plasser for salg av slike. De kumulative vilkår for å gjøre unntak fra kildevernet er således oppfylt. Avgjørelsen beror på en totalvurdering

hvor det må vektlegges at denne type innlegg ligger i randsonen for kildevernet. Reelle hensyn tilsier derfor også at innlegget ikke er vernet.

- (29) Den offentlige påtalemyndighet har nedlagt slik påstand:

"Anken forkastes."

- (30) *Jeg er kommet til at anken må tas til følge.*

- (31) Anken gjelder lagmannsrettens avgjørelse av en anke over en beslutning. Det følger imidlertid av straffeprosessloven § 388 første ledd nr. 4 at Høyesterett har full kompetanse.

- (32) Spørsmålet er om Aller Internett – under henvisning til redaktørers og andre mediearbeideres kildevern – kan nekte å utlevere IP-adresse og brukeropplysninger som kan identifisere "Finneren", jf. straffeprosessloven § 125 jf. § 210.

- (33) Jeg tar først stilling til om straffeprosessloven § 125 første ledd kommer til anvendelse. Lagmannsretten tok ikke stilling dette, men kom til at opplysningene uansett måtte utleveres etter unntaket i bestemmelsens tredje ledd.

- (34) Jeg bemerker at prinsipielle spørsmål knyttet til redaktøransvar for ytringer formidlet på Internett og det saklige virkeområdet for reglene om kildevern, for tiden er under utredning av det offentlig oppnevnte Medieansvarsutvalget. Utvalget skulle ifølge mandatet ha levert sin innstilling 1. oktober i år, men den ankende part har under forhandlingene for Høyesterett opplyst at utvalgets innstilling er noe forsinket.

- (35) Redaktører og andre mediearbeideres rett til kildevern reguleres i straffeprosessloven § 125 og den tilsvarende bestemmelsen i tvisteloven § 22-11, som i hovedsak viderefører tvistemålsloven § 209 a.

- (36) Straffeprosessloven § 125 første ledd har følgende ordlyd:

"Redaktøren av et trykt skrift kan nekte å svare på spørsmål om hvem som er forfatter til en artikkel eller melding i skriftet eller kilde for opplysninger i det. Det samme gjelder spørsmål om hvem som er kilde for andre opplysninger som er betrodd redaktøren til bruk i hans virksomhet."

- (37) Straffeprosessloven § 125 ble endret samtidig med vedtakelsen av tvisteloven 2005. Endringen tok "sikte på å fange opp den medievirksomhet som ikke er kringkasting eller avis i tradisjonell forstand, men hvor formålet er å spre informasjon og være et debattforum mv. på samme måte som gjennom aviser og kringkasting", jf. NOU 2001: 32 Bind B, side 963. Femte ledd i straffeprosessloven § 125 lyder:

"Bestemmelsene i paragrafen her gjelder tilsvarende for kringkastingssjef og for medarbeidere i kringkasting eller annen medievirksomhet som i hovedtrekk har samme formål som aviser og kringkasting."

- (38) Det følger av § 125 første jf. femte ledd at også medarbeidere i nettaviser skal behandles på samme måte som medarbeidere i tradisjonell presse og kringkastingsvirksomhet. Mediearbeidernes kildevern omfatter imidlertid ikke kilden for enhver ytring. Sentralt i vurderingen av vitneplikten innhold er om publikasjonen har en "ledende person med

oppgaver tilsvarende en ansvarlig redaktør, og om den fremtrer som en kilde for løpende informasjon og debatt”, jf. NOU 2001: 32 Bind B side 963–964.

- (39) Jeg legger til grunn at det er nær sammenheng mellom redaktøransvaret og innholdet av den informasjon som er vernet av fritaket fra vitneplikt, jf. Skoghøy, Tvisteløsning side 699, Schei mfl. Tvisteloven, Kommentartutgave Bind II (2007) side 1127–1128 og Eggen, Ytringsfrihet side 315.
- (40) Det er ikke omtvistet at et leserinnlegg i en papiravis omfattes av kildevernet, men påtalemyndigheten har gjort gjeldende at det i denne saken ikke er foretatt en forsvarlig vurdering av innlegget før publiseringen på samme måte som det gjøres med et leserinnlegg i en papiravis, og at DinSide ikke har en redaktør slik denne rollen er definert i straffeloven § 436.
- (41) Petter Danbolt har i sin forklaring til Høyesterett gitt følgende redegjørelse for praktiseringen av redaktøransvaret i tilknytning til DinSide:

”DinSide praktiserer ”samtdsredigering” av innlegg i forbindelse med artiklene, altså kontroll med, og redigering av, innleggene i parallell med at de publiseres av innsenderen. I praksis fungerer dette ved at det samtidig sendes en melding til redaksjonen når et innlegg legges ut. Redaksjonen vil da umiddelbart kunne vurdere innleggenes form og innhold. Vi redigerer bort uønskede ytringer, og vi redigerer også direkte i innlegg når vi vurderer det som riktig, for eksempel ut fra etiske regler. Våre journalister deltar også ofte i debattene som følger, og fra tid til annen gjør vi også tilføyelser til den opprinnelige artikkelen, innenfor vanlig presseskikk, når nye opplysninger kommer til. Det er selvsagt på det rene at redaktøren suverent avgjør hva som skal redigeres vekk eller endres, og hva som er egnet for publisering, også når det gjelder slike leserinnlegg.

Leserinnleggene er således en integrert del av det redaksjonelle verket. De nye ”interaktive” medienes redaksjonelle verk er ikke på samme måten avsluttede, fikserte produkter som for eksempel en papiravis, men lever organisk videre også etter opprinnelig publiseringstidspunkt.”

- (42) På DinSide opplyses det også at ansvarlig utgiver er Peter Danbolt.
- (43) Jeg legger etter dette til grunn at innleggene som legges ut, er undergitt samtdskontroll av en ansvarlig redaktør eller hans stedfortreder. Det er etter mitt syn ikke nødvendig å ta stilling til om Danbolt kan kritiseres for ikke å ha fjernet ”Finneren”s innlegg. Jeg er enig med den ankende part i at hvordan redaktøransvaret praktiseres i det konkrete tilfellet, ikke får betydning for vurderingen av om § 125 første jf. femte ledd kommer til anvendelse her.
- (44) Opplysningene som er vernet etter § 125 første jf. femte ledd, er opplysninger om ”hvem som er forfatter til en artikkel eller melding i skriftet eller kilde for opplysninger i det”.
- (45) Påtalemyndigheten har gjort gjeldende at ”Finneren”s innlegg verken er en ”artikkel” eller er benyttet som en kilde til en artikkel som er publisert på DinSide. Innlegget må likestilles med en salgsannonse, hvor kilden ikke er underlagt vern, jf. Rt. 1976 side 1219. ”Finneren” opplyste i et av sine innlegg at ”[h]vis noen ”kjøpere” leser dette kan jeg laste opp et bilde av steinen ett eller annet sted og legge linken her”. Han opplyste senere i et nytt innlegg at steinen var solgt etter at han la ut en salgsannonse på ”ebay”.

- (46) Jeg er enig i at kilden til salgsannonser ikke er underlagt vern. Dette er heller ikke bestridt. Etter min oppfatning kan imidlertid "Finneren"s ulike innlegg sett under ett, ikke betegnes som eller likestilles med en salgsannonse. Det dominerende innholdet i disse er – slik jeg ser det – "Finneren"s kritikk av lovreguleringen av privatpersoners funn av fredete kulturminner, herunder hans uttalte oppfatning om at finnerlønnen er for lav.
- (47) Jeg er etter dette kommet til at redaktør Danbolt kan påberope seg unntak fra vitneplikt etter straffeprosessloven § 125 første jf. femte ledd.
- (48) Det neste spørsmålet blir om Danbolt likevel kan pålegges vitneplikt med hjemmel i unntaksbestemmelsen i § 125 tredje ledd:
- "Når vektige samfunnsinteresser tilsier at opplysningen gis og den er av vesentlig betydning for sakens oppklaring, kan retten etter en samlet vurdering likevel pålegge vitnet å oppgi navnet. Dersom forfatteren eller kilden har avdekket forhold som det var av samfunnsmessig betydning å få gjort kjent, kan vitnet bare når det finnes særlig påkrevd pålegges å oppgi navnet."
- (49) Tredje ledd første punktum oppstiller altså to vilkår for at retten kan pålegge vitneplikt. For det første må "vektige samfunnsinteresser" tilsi at opplysningen om kilden blir gitt. For det annet må kildens identitet være "av vesentlig betydning for sakens oppklaring". Hvis begge vilkår er oppfylt, kan retten etter en konkret vurdering gjøre unntak fra kildevernet, jf. Rt. 2004 side 1400 avsnitt 38:
- "Første punktum kan sies å inneholde et alminnelig unntak som åpner for en bred interesseavveining når grunnvilkårene for vitneplikt er oppfylt."
- (50) Etter mitt syn er det ikke tvilsomt at opplysningen om "Finneren"s identitet er av "vesentlig betydning for sakens oppklaring". Jeg kan vanskelig se at det her finnes alternative og praktisk gjennomførbare etterforskningsskritt.
- (51) Lagmannsretten konkluderte med at det i denne saken "foreligger viktige samfunnsinteresser som tilsier at opplysningene om "Finneren" gis". Dette ble blant annet begrunnet med at lagmannsretten så "ingen samfunnsnytte i at pressen tillater at borgerne bekjentgjør sine miljølovbrudd på Internett og samtidig tilkjennegir et økonomisk motiv ved ønske om salg".
- (52) Etter mitt syn blir dette ikke et riktig tema for vurderingen av om det foreligger "vektige samfunnsinteresser". Jeg er enig med lagmannsretten i at hensynet til "Finneren" ikke kan begrunne fritak fra vitneplikten, men kildevernet kan heller ikke begrunnes i hensynet til kildens ønske om å forbli anonym. Den sentrale samfunnsinteressen kildevernet tar sikte på å beskytte, er medias nyhetsformidling og frie formidling av synspunkter. Dette må derfor danne utgangspunktet for vurderingen etter unntaksregelen i tredje ledd.
- (53) Det kan for øvrig her neppe trekkes noen klar grense mellom vurderingen av om "vektige samfunnsinteresser" tilsier at opplysningene gis, og den samlede interesseavveining retten deretter skal foreta for å avgjøre om redaktøren skal pålegges vitneplikt. Hvorvidt vitneplikt skal pålegges, må baseres på en avveining mellom til dels motstridende samfunnsinteresser.

(54) I denne saken består det antatte lovbruddet i ulovlig besittelse og salg av løst kulturminne; en runestein. Påtalemyndigheten har fremlagt for Høyesterett en sakkyndig uttalelse fra professor James E. Knirk, hvor det fremgår at dersom det dreier seg om en ekte runestein, "er dette et meget sjeldent, ja unikt funn". Påtalemyndigheten har anført at dette bør veie tungt i rettens vurdering av om det foreligger samfunnsmessige hensyn. Jeg er enig i dette.

(55) På den annen side følger det av rettspraksis at omtale av straffbare forhold i seg selv ikke er tilstrekkelig til å begrunne unntak fra kildevernet, jf. blant annet Rt. 1993 side 982 og Rt. 2004 side 1400. Selv om man her i tillegg til muligheten for å få oppklart straffbare forhold også vektlegger muligheten for å finne runesteinen, er det etter mitt syn likevel tvilsomt om kravet til "viktige samfunnsinteresser" er oppfylt. Dette vil bero på hvilke andre samfunnsmessige hensyn som kan bli skadelidende ved at det gjøres unntak fra kildevernet.

(56) Paragraf 125 tredje ledd fikk sin nåværende utforming ved lovendring 4. juni 1999 nr. 37. Jeg vektlegger at denne tok sikte på "en styrking" av kildevernet, jf. Ot.prp. nr. 55 (1997–1998) side 20. Departementet uttalte på side 25:

"I de tvilstilfeller som kan komme til avgjørelse for domstolene, bør en ledende synsmåte – i tråd med grunntanken bak et kildevern – være at en alvorlig tvil heller faller ut til fordel for at vitneplikt ikke pålegges enn for det motsatte."

(57) Mediearbeideres rett til kildevern er etter EMDs praksis beskyttet av EMK artikkel 10, som ved motstrid går foran norsk lov, jf. menneskerettsloven § 3 jf. § 2. Kildevernet er heller ikke her absolutt, jf. artikkel 10 (2), men prøvingsintensiteten er på dette punktet meget streng, jf. Erik Møse, Menneskerettigheter side 474.

(58) En viktig avgjørelse er plenumsdommen 27. mars 1996 i saken Goodwin mot Storbritannia. Retten utalte at det må foreligge tungtveiende hensyn for at inngrep i kildevernet skal være i overensstemmelse med EMK artikkel 10 (avsnitt 39):

"The Court recalls that freedom of expression constitutes one of the essential foundations of a democratic society and that the safeguards to be afforded to the press are of particular importance..."

Protection of journalistic sources is one of the basic conditions for press freedom ... Without such protection, sources may be deterred from assisting the press in informing the public on matters of public interest. As a result the vital public – watchdog role of the press may be undermined and the ability of the press to provide accurate and reliable information may be adversely affected. Having regard to the importance of the protection of journalistic sources for press freedom in a democratic society and the potentially chilling effect an order of source disclosure has on the exercise of that freedom, such a measure cannot be compatible with Article 10 (art.10) of the Convention unless it is justified by an overriding requirement in the public interest."

(59) Disse prinsipielle uttalelsene er gjentatt i dom 25. februar 2003 i saken Roemen og Schmit mot Luxembourg. Det følger for øvrig av EMDs praksis at journalistenes rett til vern av kilden ikke er avhengig av om kilden er lovlig eller ulovlig, jf. blant annet dommen 27. november 2007 i saken Tillack mot Belgia avsnitt 65. Begge dommene gjaldt ransaking av lokaler.

- (60) Dommene av EMD som jeg har nevnt, gjelder alle opplysninger om kilder til artikler publisert av journalister, mens vår sak gjelder opplysning om hvem som er forfatter av et innlegg. Jeg kan imidlertid ikke se at spørsmålet om hvorvidt det skal gjøres unntak fra kildevernet, av den grunn kommer i noen annen stilling. Straffeprosessloven § 125 gir mediearbeidere rett til å beskytte både kilder til artikler av journalister og hvem som er forfatter av innlegg, og spørsmålet om en mediearbeider skal pålegges å oppgi kilde eller forfatter, reguleres av den samme norm. I nettaviser vil innlegg ofte inngå som ledd i nyhetsformidlingen, og det er derfor også vanskelig på prinsipielt grunnlag å skille mellom kilde til artikkel og forfatter av innlegg.
- (61) Høyesterett har i Rt. 2004 side 1400 avsnitt 46 på bakgrunn av EMD-praksis lagt til grunn at kildevernet i de tilfeller som omfattes av § 125 tredje ledd annet punktum, "langt på vei er absolutt", og at det for øvrig må "foreligge meget tungtveiende hensyn for å pålegge vitneplikt". Vår sak går ikke inn under § 125 tredje ledd annet punktum. Spørsmålet blir da om det foreligger slike "meget tungtveiende hensyn" for at Aller Internett skal pålegges å gi opplysninger som identifiserer "Finneren".
- (62) Ved vurderingen av om det her skal gjøres unntak fra kildevernet, finner jeg det riktig å legge til grunn den mer langsiktige effekten av å skulle gjøre unntak – den såkalte "chilling effect", som ble fremholdt blant annet i Rt. 1992 side 39 (på side 49) og Goodwinsaken. I det lange løp er det en risiko for at en mer utstrakt bruk av vitneplikt vil kunne medføre at viktige kilder blir borte. Etter mitt syn tilsier derfor vesentlige samfunnsinteresser at media i størst mulig utstrekning bør kunne bevare anonymitet om sine kilder. Jeg er enig med den ankende part i at det må tillegges vekt at bruken av Internett har samfunnsnytte, ved at nye medieplattformer har bidratt til at andre grupper mennesker har kommet til orde enn de som er bidragsytere til papiravisenes tradisjonelle leserinnlegg.
- (63) Jeg finner på denne bakgrunn ikke å kunne legge avgjørende vekt på at "Finneren" i sitt innlegg omtalte et straffbart forhold, og at opplysninger om kilden muligens kunne ha ført til at det blir avdekket hvor runesteinen befinner seg. Dette gjelder selv om vi her – som det er anført av påtalemyndigheten – ikke befinner oss i ytringsfrihetens kjerneområde. Kildevernet har etter Høyesteretts praksis en meget sterk stilling.
- (64) I denne sammenheng viser jeg også til at Høyesterett i Rt. 1993 side 982 ikke gjorde unntak fra kildevernet i et tilfelle hvor det dreide seg om å oppklare drap på ulv. Som jeg har vist til tidligere, er kildevernet dessuten etter dette blitt styrket ved lovendringen i 1999.
- (65) Min konklusjon er at det ikke foreligger tilstrekkelig grunnlag for å pålegge vitneplikt.
- (66) Aller Internett har etter analogi fra tvisteloven krevd sakskostnader for lagmannsretten og Høyesterett, mens Norsk Redaktørforening har krevd sakskostnader for Høyesterett, jf. Rt. 2009 side 973 avsnitt 60 og Rt. 1998 side 1891. De har fått fullt medhold, og jeg finner at de i samsvar med hovedregelen i tvisteloven § 20-2 må tilkjennes sakskostnader.
- (67) Aller Internett har for lagmannsretten krevd 15 000 kroner, som er det høyeste beløpet som kan tilkjennes når det – som her – ikke var inngitt kostnadsoppgave, se tvisteloven § 20-5 fjerde ledd. Dette kravet må tas til følge. For Høyesterett har Aller Internett krevd sakskostnader med i alt 346 500 kroner, hvorav 321 000 kroner utgjorde advokatsalær og

25 500 kroner omkostninger til kopiering av utdrag. Jeg finner at salærkravet er klart for høyt og mener det passende kan settes til 100 000 kroner, jf. tvisteloven § 20-5 første ledd. I tillegg kommer omkostninger med 25 500 kroner.

- (68) Norsk Redaktørforening ha krevd sakskostnader for Høyesterett med 44 193 kroner inkludert merverdiavgift og 1 000 kroner i utlegg til kopiering. Kravet må tas til følge.
- (69) Jeg stemmer for slik

K J E N N E L S E :

1. Hedmark politidistrikts begjæring 3. april 2010 om pålegg om utlevering av IP-adressen og brukeropplysningene til "Finneren"s innlegg tas ikke til følge.
 2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler staten v/Hedmark politidistrikt 15 000 – femtentusen – kroner til Aller Internett AS innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.
 3. I sakskostnader for Høyesterett betaler staten v/Hedmark politidistrikt 125 500 – etthundreogtjuefemtusenfemhundre – kroner til Aller Internett AS innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.
 4. I sakskostnader for Høyesterett betaler staten v/Hedmark politidistrikt 44 193 – førtifiretusenetthundreogtittre – kroner til Norsk Redaktørforening innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.
- (70) Dommer **Tønder**: Jeg er enig med førstvoterende i at innlegg fra lesere på et debattforum tilknyttet artikler på nettsider av typen DinSide, nyter kildevern for redaktør og medarbeidere, forutsatt at nettsiden er undergitt redaktøransvaret, jf. straffeprosessloven § 125 første ledd.
- (71) Når jeg er kommet til at anken må forkastes, er det fordi jeg har et annet syn enn førstvoterende på den avveiningen av de kryssende hensyn som skal foretas i henhold til § 125 tredje ledd første punktum.
- (72) Førstvoterende drøfter i denne forbindelse om det forhold at "Finneren" i sitt innlegg omtaler en straffbar handling som han har foretatt, i seg selv tilsier at kildevernet må vike. Blant annet under henvisning til Rt. 1993 side 982 konkluderer hun med at dette ikke vil være tilfelle. Også dette er jeg enig i. Det som har vært avgjørende for meg, er at "Finneren" med sitt innlegg bruker debattforumet bevisst til å skaffe seg kjøper til runesteinen. Et slikt salg innebærer i realiteten at det begås en ny straffbar handling, jf. straffeloven § 317 om heleri, som har en øvre strafferamme på fengsel i tre år, og om forholdet anses som grovt, fengsel i seks år. Selv om innlegget – slik førstvoterende framhever – kan leses som en "kritikk av lovreguleringen av privatpersoners funn av fredete kulturminner, herunder hans uttalte oppfatning om at finnerlønnen er for lav", kan dette ikke være avgjørende når innlegget samtidig, og nettopp på denne bakgrunn, direkte henvender seg til mulige kjøpere.

11

- (73) Spørsmålet er om en avdekking av kilden kan forsvares når dette sammenholdes med de grunnleggende hensyn som kildevernet hviler på. Førstvoterende har redegjort for disse i avsnitt 52, og jeg er enig i det som her uttales. I Rt. 2004 side 1400 avsnitt 50 forutsettes at kildevernets vekt vil variere alt etter som ytringen er innenfor eller utenfor ytringsfrihetens kjerneområde. Jeg er enig med påtalemyndigheten i at et innlegg på et åpent debattforum der i alle fall én av intensjonene er å skaffe kjøper til ulovlig ervervet gjenstand, må sies å ligge utenfor kjerneområdet. Dette svekker vekten av kildevernet, som etter min mening må vike når mothensynet, som her, er å avdekke ulovlig oppbevaring og handel med sjeldent fornminne.
- (74) Jeg kan heller ikke se at et pålegg om utlevering av kilden i et tilfelle som dette vil innebære en fare for eller undergrave de samfunnsinteresser kildevernet tar sikte på å ivareta. Etter min mening står vi overfor et misbruk av debattforumet med et innlegg som – så vidt jeg har forstått – er blitt godkjent av redaksjonen. Jeg finner det betenkelig – og neppe til kildevernets fremme – at slik form for kontakt med sikte på straffbar handling skal kunne finne sted under beskyttelse av kildevernet.
- (75) Jeg stemmer for at anken forkastes.
- (76) Dommer Møse: Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Normann.
- (77) Dommer Skoghøy: Likeså.
- (78) Dommer Coward: Likeså.

(79) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

1. Hedmark politidistrikts begjæring 3. april 2010 om pålegg om utlevering av IP-adressen og brukeropplysningene til "Finneren"s innlegg tas ikke til følge.
2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler staten v/Hedmark politidistrikt 15 000 – femtentusen – kroner til Aller Internett AS innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.
3. I sakskostnader for Høyesterett betaler staten v/Hedmark politidistrikt 125 500 – etthundreogtjuefemtusenfemhundre – kroner til Aller Internett AS innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.
4. I sakskostnader for Høyesterett betaler staten v/Hedmark politidistrikt 44 193 – førtifiretusenetthundreognittitre – kroner til Norsk Redaktørforening innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.

Riktig utskrift bekreftes:

Per E. Hild Hansen

